

หลักการช้ยา

ยารักษาโรค มีอยู่ในรูปแบบต่างๆ มากมาย ซึ่งวิธีการช้ยาที่ถูกต้องเหมาะสมเป็นแนวทางที่ช่วยลดความเสี่ยงจากการช้ยา และช่วยเอื้อประโยชน์ต่อผู้ช้มากขึ้น เพื่อให้ตรงตามการออกฤทธิ์ของยาประเภทนั้นๆ

หลักการช้ยาที่ถูกต้องมี 5 ประการ

1. **ถูกคน** ช้ยาให้ถูกกับบุคคล เช่น เด็ก ผู้ใหญ่ คนชรา หรือสตรีมีครรภ์
2. **ถูกโรค** ช้ยาให้ตรงกับโรคที่เป็น
3. **ถูกขนาด** ยาที่ช้รักษาโรคต้องอยู่ในขนาดที่พอดีตามแพทย์สั่ง ซึ่งยาสำหรับ เด็ก ผู้ใหญ่ และคนชราจะมีขนาดที่แตกต่างกันออกไป
4. **ถูกเวลา** ต้องรับประทานยาตามเวลาที่แพทย์สั่งอย่างเคร่งครัดเพื่อตัวยาคะได้ออกฤทธิ์เต็มที่
5. **ถูกทาง / ถูกวิธี** ช้ยาให้ถูกวิธีที่กำหนด และยังขึ้นอยู่กับชนิดของยา สภาพของผู้ป่วยและตำแหน่งที่ต้องการให้ยาไปออกฤทธิ์

ข้อควรระวังช้ยาในเด็ก คนชรา และหญิงมีครรภ์

- เด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี รักษาตามอาการได้ แต่ควรไปพบกุมารแพทย์ถ้าอาการไม่ดีขึ้น
- คนชรา จะช้ยาให้ระมัดระวัง เช่นเดียวกับการช้ยาในเด็ก
- หญิงมีครรภ์ ควรระวังการช้ยาในช่วง 3 เดือนแรก ซึ่งทำให้เกิดอันตรายต่อทารกในครรภ์ได้

การเก็บรักษายา

การเก็บรักษา ยา มีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บรักษาความคงตัวและประสิทธิภาพของยาที่ช้ให้คงสภาพตลอดอายุการช้งานและสะดวกต่อการช้งาน

การเก็บรักษายาที่ถูกต้อง มี 5 ประการ

1. บรรจุในภาชนะที่ปิดสนิท ติดฉลากให้เรียบร้อยระบุช้ยา สรรพคุณ วิธีช้ ขนาด ประเภทของยา ยาช้ภายในหรือภายนอก
2. เก็บยาไว้ในตู้ยาประจำบ้าน โดยแยกประเภทยาที่ช้ภายนอกหรือภายใน
3. เก็บยาให้พ้นแสงแดด ความร้อน ความชื้นและพ้นจากมือเด็ก
4. ยาที่ต้องเก็บเป็นพิเศษ ให้เก็บตามที่บ่งบอกไว้ในฉลากเคร่งครัด เช่น เก็บในตู้เย็น หรือแช่แข็ง ถ้าไม่ระบุไว้ให้เก็บในที่แห้ง และอุณหภูมิไม่สูงเกินไปและไม่นำไปแช่แข็ง
5. ทิ้ง ... ยาที่เสื่อมคุณภาพ หมดยาอายุ ยาที่มีฉลากหรือฉลากยาไม่ชัดเจน

ข้อควรจำ

- ยาหยอดตา...หลังที่เปิดช้แล้ว สามารถเก็บไว้ช้ได้เพียง 1 เดือน หลังจากนั้นควรทิ้งไม่ควรเก็บไว้ช้ครั้งต่อไป
- ยาที่มีการแบ่งบรรจุใส่ซองพลาสติกควรช้ภายใน 1 ปี หลังการบรรจุจากภาชนะเดิม

การแพ้ยา

อาการแพ้ยาอาจเกิดขึ้นทันที หรือหลังจากได้รับยามาแล้ว 24 – 48 ชั่วโมง อาการแพ้ยาจะไม่เกิดขึ้นในครั้งแรกที่รับยา เพราะผู้แพ้ยายังไม่มีภูมิแพ้นั้นๆ แต่ยาจะเข้าไปกระตุ้นให้ร่างกายสร้างภูมิแพ้ และทำให้เกิดการแพ้ยาเมื่อได้รับยาครั้งต่อไป **อาการแพ้ยา อาจแบ่งได้ 2 ประเภท**

1. **อาการรุนแรง** ที่พบบ่อย ได้แก่ หลอดลมตัน หายใจไม่ออก ซึ่งอาการเหล่านี้เป็นอันตรายถึงชีวิตได้
2. **อาการไม่รุนแรง** ที่พบบ่อย ได้แก่ ผื่นผิวหนังแดง คัน ลอก ลมพิษ น้ำมูกไหล จาม เป็นต้น

ยาที่พบว่าทำให้เกิดอาการแพ้ยาได้บ่อย

ยาด้านจุลชีพ เช่น ยาประเภทซัลฟา กลุ่มเตตราซัยคลิน กลุ่มเพนิซิลลิน

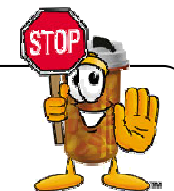

การป้องกันสำหรับผู้ที่เคยมีอาการแพ้ยา

1. ห้ามช้ยาที่เคยแพ้และยาที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันโดยแจ้งให้แพทย์และเภสัชกรทราบชนิดของยาที่แพ้ทุกครั้ง
2. ผู้ที่เป็นโรคภูมิแพ้ มีโอกาสแพ้ยาได้มากกว่าปกติ ควรระวังการช้ยา โดยเฉพาะยาที่ทำให้เกิดอาการแพ้ได้บ่อย

วิธีปฏิบัติเมื่อมีอาการแพ้ยา

หยุดยาที่ช้อยู่ แล้วรีบไปพบแพทย์ พร้อมนำยาไปให้แพทย์ดูด้วย

การเสื่อมคุณภาพยา

ยาทุกประเภท จะมีวันหมดอายุในการใช้งาน ซึ่งจะมีผลให้มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะทางกายภาพ และทางเคมีภัณฑ์ ทำให้ไม่ปลอดภัยในการใช้ยา ซึ่งวันหมดอายุของยา หรือการเสื่อมคุณภาพของยา สามารถสังเกตได้จากลักษณะต่างๆ ของยาแต่ละประเภท ดังนี้

แคปซูล

เมื่อแคปซูลบวม ชื้น สีผงในแคปซูลเปลี่ยนแปลงไป

ยาเม็ด

เม็ดยาเยิ้ม แตก ร้าว สีเปลี่ยนแปลง มีผลึกเกิดขึ้น กลิ่นผิดปกติ

ยาน้ำ

สี กลิ่น รส และลักษณะต่างๆ เปลี่ยนไป

ยาขี้ผึ้ง / ครีม

เนื้อยาแยกตัว ไม่รวมเป็นเนื้อเดียวกันสีและกลิ่น เปลี่ยนไป

ยาน้ำแขวนตะกอน

เมื่อเขย่าแล้วยาไม่ผสมเข้าเป็นเนื้อเดียวกัน

การทิ้งและทำลายยา เมื่อยาหมดอายุแล้ว การทิ้งและทำลายยาเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ถ้าหากทิ้งหรือทำลายยาไม่ถูกต้อง จะส่งผลเสียต่อระบบนิเวศวิทยา หรืออาจเป็นอันตรายต่อผู้อื่นได้

วิธีการใช้ยา

การใช้ยาในการรักษาเพื่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด ควรเป็นไปอย่างถูกต้องปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ ผู้ใช้ยาควรมีความรู้ในเรื่องของวิธีการใช้ยาที่ถูกต้องและข้อระมัดระวังในการใช้ยา

วิธีการใช้ยาที่ถูกต้อง มี 6 ประการ คือ

1. ยาก่อนอาหาร รับประทานก่อนอาหาร ½ - 1 ชั่วโมง
2. ยาหลังอาหาร รับประทานหลังอาหาร 15 นาที
3. ยาพร้อมอาหาร รับประทานก่อนหรือหลังอาหารทันที
4. ยาระหว่างมื้ออาหาร รับประทานก่อนหรือหลังอาหาร 2 ชั่วโมง
5. ยาใช้เมื่อมีอาการ รับประทานห่างกัน 4 - 6 ชั่วโมง
6. ยาก่อนนอน รับประทานก่อนนอน

ข้อควรระวังในการใช้ยา

- ขณะที่ใช้ยาทุกอย่าง ควรดื่มน้ำและเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์
- ยาปฏิชีวนะ ควรรับประทานให้ครบกำหนดเวลาที่แพทย์สั่ง
- ควรแจ้งให้แพทย์ทราบว่าแพ้ยาชนิดใดบ้าง
- คนที่มีโรคประจำตัว ควรระวังในการซื้อยามาใช้ด้วยตัวเองและควรปรึกษาแพทย์หรือเภสัชกรทุกครั้ง

อย่าลืม...อ่านฉลากยาทุกครั้งก่อนใช้ยา

การใช้ยา ที่ถูกต้อง

ข้อมูลจาก ... องค์การเภสัชกรรม

จัดทำโดย ... กลุ่มงานสุขศึกษา

โรงพยาบาลสวรรค์ประชารักษ์ จังหวัดนครสวรรค์

โทร. 056 - 219888 ต่อ 5200, 9801